

Rammeaftale 2027-28

Politisk aftale om udvikling, koordinering og styring på det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Midtjylland.

Indhold

Forord 3

Overblik 4

Udviklingsområder

Borgere med komplekse udfordringer 6

Styring og økonomi

Styringsaftale 2027-28 9

Lands – og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger

Tværregional koordination 11

Bilag til Rammeaftale 2027-28 13

Kontakt 14

Side 3:

Overskrift: Forord (OBS: Forordet opdateres når den endelige udgave foreligger)

Rammeaftalen 2027-28 sætter retningen for samarbejdet mellem de midtjyske kommuner og Region Midtjylland om udvikling af faglige indsatser og koordinering af kapacitet og styring på det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Midtjylland. Retningen er politisk sat med indspil fra kommunerne og regionen.

Med aftalen er der lagt op til et endnu tættere samarbejde på tværs af kommunerne og regionen i en tid, hvor behovet for hjælp og støtte er stigende, samtidig med at de økonomiske rammer er udfordrede. Det fordrer et stærkt samarbejde, hvor borgernes tilværelse og livskvalitet er i centrum.

I Rammeaftalen 2027-28 er der fortsat fokus på den nære psykiatri og mental sundhed og den fælles indsats for at hjælpe borgere, der har psykiatriske udfordringer og/eller diagnoser. Stadig flere, særligt unge borgere mistrives og har ondt i livet, og dem skal vi hjælpe og støtte, så de kommer godt videre.

Samtidig vil vi gå i endnu tættere dialog med hinanden om, hvordan vi i fællesskab får udviklet tilbud til den voksende gruppe af borgere med komplekse problemstillinger, der har brug for højt specialiserede tilbud. Det er tilbud, den enkelte kommune ofte ikke selv kan levere, da de kræver en særlig specialisering, og hvor der derfor er brug for et stærkere samarbejde for at sikre udvikling og udbygning af også højt specialiserede tilbud.

Endelig vil vi sætte fokus på overgangen fra det at være ung til det at være voksen. Den enkelte borger mærker ofte ikke selv, at vedkommende bliver voksen, men lovgivningen og rammerne om borgeren kan være meget anderledes. For unge, der befinder sig i udsatte positioner, gælder det, at overgangen til voksenlivet kan være en særlig sårbar periode, hvor der bl.a. skal træffes væsentlige beslutninger for borgerens voksenliv. Derfor har vi fokus på at lette overgangen fra barn til voksen for den enkelte borger mest muligt.

Vi ser frem til samarbejdet om at udfolde rammeaftalens visioner og initiativer til konkret handling og vil takke alle jer, der er med til at give rammeaftalen liv og værdi lokalt her i Midtjylland.

Med venlig hilsen

Ib Lauritsen

Formand for KKR Midtjylland

Allan Gjersbøll Jørgensen

Næstformand for KKR Midtjylland

Side 4-5:

Overskrift afsnit: Overblik

Udvikling og koordinering

Det er kommunernes ansvar at koordinere det specialiserede social- og specialundervisningsområde i samarbejde med regionen. Denne koordination foregår via rammeaftalen, som indeholder aftaler om fælles udviklingstiltag, kapacitet og styring på det sociale område.

I de midtjyske kommuner oplever vi at der for den store gruppe borgere overordnet set, er sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel på det specialiserede område. Samtidigt oplever de midtjyske kommuner store udfordringer med at finde tilbud til borgere med komplekse og sammensatte problemstillinger. Det gælder på både voksenområdet og børn- og ungeområdet. Der er således målgrupper, hvor det er vanskeligt at finde det rette tilbud. Samtidig har vi opmærksomhed på, at efterspørgsel ikke alene omhandler antallet af pladser, men i høj grad omhandler, at tilbudsviften fagligt set afspejler det, der efterspørges.

I de midtjyske kommuner og Region Midtjylland prioriterer vi derfor at samle kræfterne og sætte fokus på ét overordnet udviklingsområde i Rammeaftalen 2027-28. Der er tale om en fortsættelse af et udviklingsområde fra den forrige rammeaftale. Det drejer sig om:

- Borgere med komplekse udfordringer

Herunder skal der blandt andet arbejdes videre med "mental sundhed og psykiatri" samt "overgangen fra børne- og ungeområdet til voksenområdet". Begge områder er en fortsættelse af indsatser fra den forrige rammeaftale.

På området *borgere med komplekse udfordringer* vurderer vi, at der er brug for en ekstra tværsektoriel og tværkommunal indsats i de kommende år. Hermed ønsker vi at skærpe fokus og gøre rammeaftalen mere handlingsorienteret, så de fælles indsatser i stigende grad kan bidrage til at håndtere de økonomiske og kapacitetsmæssige udfordringer på det specialiserede socialområde. Der er særligt behov for større

kommunal kapacitet til borgere med komplekse udfordringer. Det er et arbejde, der skal håndteres tværkommunalt bl.a. via et større fokus på et forpligtende samarbejde og få skabt bedre sammenhæng mellem pris og kvalitet. Der er desuden et øget nationalt fokus på målgruppen *borgere med komplekse udfordringer*.

Udviklingsområdet er beskrevet på de følgende sider, og sætter retningen for de kommende års tværsektorielle samarbejde på det specialiserede socialområde i Midtjylland. Udviklingsområdet vil blive udmøntet i aftaleperioden via konkrete initiativer. Ved aftaleperiodens start udarbejdes en handlingsplan.

Nationale initiativer

De nationale initiativer på det sociale område skal løbende adresseres i vores fælles indsats for at skabe de bedst mulige tilbud til borgerne på det specialiserede socialområde. Det gælder den fortsatte inspiration fra Ekspertudvalget på Socialområdets rapport (Tranæs-rapporten) samt psykiatriens 10 års plan. Det gælder blandet andet også KLs igangværende arbejde med at styrke det tværkommunale samarbejde. Der er i forbindelse med ØA26 aftalt, at kommunerne i regi af KKR skal samarbejde om både overvågning af kapacitetsbehovet og koordinering af kapacitetsudviklingen, herunder særligt i relation til botilbud målrettet borgere med særligt komplekse behov. Slutteligt skal der også arbejdes henimod en mulig kommende botilbudspulje, hvor ansøgninger til puljen skal koordineres i KKR-regi.

Styring og økonomi

Rammeaftalen sætter rammerne for styring af økonomi- og kapacitetsudviklingen på de tilbud, der er omfattet af aftalen.

Dette sker gennem styringsaftalen, hvis primære formål er at beskrive principperne for finansiering, takstberegning og aftaler om køb og salg af pladser for kommunale og regionale tilbud i den midtjyske region.

Rammeaftalens mål og vision for borgerne

Samarbejdet på det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Midtjylland er kendetegnet ved, at det gør en forskel for borgerne.

Vi arbejder sammen på tværs af de midtjyske kommuner og Region Midtjylland for:

- At borgeren har størst muligt ansvar og indflydelse på eget liv med fokus på livskvalitet og mestring
- At indsatser hænger sammen og skabes sammen med borgeren - hele vejen rundt
- At borgerens ressourcer kommer i spil og skaber værdi i en tidlig og fokuseret indsats
- At alle er en del af et fællesskab

Samarbejdet skal sikre høj kvalitet i tilbuddene til alle målgrupper. Både for borgere med potentiale for rehabilitering og øget mestring og for borgere med varigt støttebehov.

Side 6-8:

Øverst: Udviklingsområde

Overskrift afsnit: Borgere med komplekse udfordringer

Vi oplever et markant stigende antal borgere med komplekse udfordringer på både børne-unge- og voksenområdet. Vi kender mange af de målgrupper, hvor vi er særligt udfordret i at finde de rette tilbud til borgerne, da der også har været udfordringer med kapacitet tidligere. Vi skal derfor tænke i mere langsigtede løsninger og strategier, der går ud over de to år, som rammeaftalen dækker.

Der er et øget behov for at koncentrere den fælles kommunale indsats for at fremme en mere bæredygtig udvikling. Dette betyder, at borgere med komplekse udfordringer videreføres som et overordnet – og det eneste - udviklingsområde i rammeaftalen.

De kommunale indberetninger viser, at der for den brede gruppe af borgere opleves rimelig sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel af specialiserede tilbud, men samtidig peger mange kommuner på markante udfordringer for en række målgrupper, hvor kompleksiteten er høj med flere samtidige problemstillinger og der er behov for højt specialiserede indsatser. Disse udfordringer genkendes fra tidligere rammeaftaler og bekræftes af både nationale initiativer og lokale erfaringer. Udgiftsstigningen på området handler ikke om, at der skal findes pladser til flere borgere. Det er pladser til en lille gruppe af borgere med komplekse og sammensatte problemstillinger, som det er vanskeligt at finde egnede pladser til. Manglen på pladser til denne gruppe borgere er med til at drive udgifterne på det specialiserede socialområde op. Problemstillingen er på både voksenområdet og på børn- og ungeområdet indenfor det specialiserede socialområde.

Udviklingsområdet tager afsæt i en fælles forståelse af, at målgruppen *borgere med komplekse udfordringer* ikke kan afgrænses entydigt ved diagnose alene. Kompleksiteten opstår ofte i samspillet mellem forskellige former for udadreagerende adfærd, funktionsnedsættelser, psykisk sårbarhed, psykiatri, misbrug, adfærdsmæssige problemstillinger og sociale belastninger.

Mange borgere er kendetegnet ved høj kompleksitet over tid, ustabile forløb, akutte tilbudsskift, behov for skærmning, omfattende støttebehov (fx 1:1 eller 2:1) samt ressourcekrævende og ofte vanskelige samarbejder på tværs af myndigheder, sektorer og med pårørende.

På den baggrund videreføres *Borgere med komplekse udfordringer* som et overordnet udviklingsområde i Rammeaftale 2027-28 med fokus på fælles, langsigtede og mere bæredygtige løsninger.

Fokus på målgrupper og centrale udfordringsbilleder

I arbejdet med udviklingsområdet inddrages særligt seks målgrupper, som kommunerne i Midtjylland i fællesskab har identificeret som særligt udfordrede i forhold til borgere med komplekse behov.

Der blev i starten af 2026 lavet en fælleskommunal afdækning i Midtjylland af, hvilke komplekse målgrupper kommunerne i Midtjylland aktuelt oplever størst udfordringer med at finde relevante tilbud til – på både børne- og ungeområdet og voksenområdet.

På børne- og ungeområdet er der på tværs af de midtjyske kommuner identificeret disse tre målgrupper:

1. Børn og unge med (svær) autisme ofte i kombination med udadreagerende adfærd eller lavt kognitivt funktionsniveau

2. Børn og unge med (flere) psykiatriske problemstillinger eventuelt i kombination med udadreagerende/kravafvisende adfærd og/eller misbrug/selvskade
3. Børn og unge med komplekse funktionsnedsættelser både kognitivt og fysisk

På voksenområdet omfatter dette tilsvarende disse tre målgrupper:

1. Voksne med psykiatriske problemstillinger ofte i kombination med udadreagerende adfærd og/eller misbrug/selvskade
2. Voksne med autisme/udviklingshæmning og udadreagerende adfærd
3. Voksne med erhvervet hjerneskade

Fælles for målgrupperne er, at der ofte opleves mangel på egnede tilbud, særligt for borgere der ikke kan rummes i almindelige gruppebaserede tilbud, og at kommunerne i stigende grad presses over i anvendelse af private tilbud og enkeltmandsforanstaltninger.

Udviklingsområdet *"Borgere med komplekse udfordringer"* har samtidig et særskilt fokus på overgangene i borgernes liv – herunder overgangen fra børne- og ungeområdet til voksenområdet – hvor manglende sammenhæng kan forstærke kompleksiteten yderligere. Der er ligeledes et fokus på mental trivsel og psykiatri.

Fælles udviklingsspor og samarbejde i praksis

Gennem udviklingsområdet *"Borgere med komplekse udfordringer"* vil kommunerne og Region Midtjylland styrke det tværkommunale og tværsektorielle samarbejde om kapacitetsopbygning, planlægning og udvikling af tilbudsviften på det specialiserede socialområde. Arbejdet kobles tæt til de fælles kommunale principper for samarbejdet på området. Der er fire principper, som har til formål at styrke kvaliteten og effekten af borgerindsatserne, at styrke samarbejdet bl.a. gennem gensidig forpligtethed om kapacitet samt bidrage til at knække den stigende udgiftskurve på socialområdet.

I den kommende periode vil der være særlig opmærksomhed på mulighederne for at igangsætte konkrete og handlingsorienterede indsatser målrettet borgere med komplekse udfordringer, herunder etablering af botilbud og børn- og ungehjem i kommunalt regi, fælleskommunale løsninger eller regionale løsninger. Dette vil bl.a. kunne ske i sammenhæng med en mulig kommende lånepulje for etablering af botilbud.

Udviklingsområdet skal dermed fungere som en fælles ramme for fagligt og økonomisk bæredygtige og sammenhængende løsninger til borgere med komplekse udfordringer på det specialiserede socialområde i Midtjylland.

Side 9-10:

Øverst: Styring og økonomi

Overskrift afsnit: Styringsaftale 2027-2028

Rammeaftalen omfatter kommunale og regionale tilbud i den midtjyske region, som anvendes af flere kommuner end driftskommunen.

I Midtjylland er ca. 10.000 pladser inden for det specialiserede social- og specialundervisningsområde omfattet af Rammeaftalen.

Rammeaftalen sætter rammerne for styring af økonomi- og kapacitetsudviklingen på de omfattede tilbud.

Dette sker gennem styringsaftalen, som beskriver principperne for finansiering, takstberegning og afregning i den midtjyske region. Styringsaftalen fastlægger med andre ord spillereglerne for samarbejdet mellem køber og sælger.

Styringsaftale 2027-28 er på de fleste væsentlige punkter en videreførelse af de gældende administrative aftaler om finansiering, takstberegning og afregning. Dog er der den væsentlige ændring, at takstaftalen erstattes af et nyt styringsredskab i fælles principper for samarbejdet på det specialiserede socialområde i Midtjylland. Styringsaftale 2027-28 er bilag 1 til rammeaftalen og kan tilgås via **dette link**.

Nyt fælles styringsredskab i stedet for takstaftalen

Den hidtidige takstaftale har været tænkt som et redskab, der skulle være med til at dæmpe udgiftsstigningerne på socialområdet. Til trods for takstaftalen er udgifterne fortsat steget, så der er behov for noget mere og andet som styringsredskab.

For at knække den stigende udgiftskurve er der brug for øget og mere forpligtigende tværkommunal koordinering og samarbejde og mindre brug for fastlåste takstaftaler. For at fremme det nødvendige tværkommunale og tværsektorielle samarbejde er der udarbejdet fælles principper for samarbejdet. Derfor er de fælles principper, og det fortsatte arbejde med at omsætte dem til konkrete handlinger, det nye fælles styringsredskab i den midtjyske region i Rammeaftale 2027-28.

De fælles principper beskrives nærmere nedenfor i et særskilt afsnit.

Øverst: De fælles principper

Overskrift: De fælles principper på det specialiserede socialområde i Midtjylland

Der er et stort behov for at arbejde målrettet med kapacitetsopbygning– og planlægning på det specialiserede socialområde i Midtjylland for at sikre fagligheden, bedre tilbud til borgerne og den økonomiske bæredygtighed. Der er især udfordringer med at finde de rette tilbud til borgere med komplekse udfordringer.

Derfor er der behov for et endnu stærkere og mere forpligtende tværkommunalt samarbejde for at løse udfordringerne med at opbygge en tilbudsvifte, der afspejler kommunernes efterspørgsel.

Som et redskab hertil indføres fælles principper i Midtjylland for samarbejdet på det specialiserede socialområde. Principperne skal implementeres via initiativer med tilhørende handlinger.

Formålet med de fælles principper er, at:

- Styrke kvalitet og effekt af borgerindsatsen med fokus på selvstændighed, progression, tidligere indsatser og mindst mulig indgriben
- Styrke samarbejdet gennem gensidig forpligtethed om kapacitet, forsyningsikkerhed og fælles styringspraksis
- Knække den stigende udgiftskurve

De fælles principper består af i alt 4 principper:

- Princip 1: Fælles om kontrakter og takster
- Princip 2: Fælles om kvalitet
- Princip 3: Fælles om tilbud
- Princip 4: Fælles om implementering

Der er formuleret initiativer til alle principperne. Principperne låses efter den politiske godkendelse, hvorimod de underliggende initiativer kan justeres undervejs i den kommende implementeringsfase, hvis det vurderes nødvendigt. Dette vil dog altid ske inden for rammerne af de fastlagte principper.

Side 11-12:

Øverst: Lands – og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger

Overskrift afsnit: Tværregional koordination

I Midtjylland er der en fælles forståelse af, at den enkelte kommune ikke nødvendigvis selv er i stand til at drive specialiserede tilbud og varetage samtlige indsatser, der imødekommer alle borgernes behov. Kommunerne samarbejder derfor med hinanden og Region Midtjylland om at koordinere og sikre, at de fornødne indsatser er til rådighed for borgerne på tværs af kommunegrænserne. De lands- og landsdelsdækkende tilbud følges, da de dækker ret små målgrupper, og da der er objektiv finansiering af tilbuddene.

Lands– og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger

Kommunerne har i forbindelse med udarbejdelsen af rammeaftalen ansvaret for at sikre koordination nationalt i forhold til de lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger samt den sikrede boform Kofoedsminde. Der findes ti lands- og landsdelsdækkende tilbud samt otte tilbud med sikrede afdelinger på landsplan.

De lands- og landsdelsdækkende tilbud er højt specialiserede undervisningstilbud med få borgere i målgruppen. Tilbuddenes udvikling i forhold til kapacitet og belægning er nærmere beskrevet i rammeaftalens bilag 2 ([link](#)), som er et fælles bilag til rammeaftalerne i de fem regioner. Det vurderes, at der er en god sammenhæng mellem kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud.

I forhold til de sikrede afdelinger/institutioner opleves der et pres på kapaciteten, hvor der de seneste år har været en stor efterspørgsel på pladserne. Der pågår fortsat et arbejde om de sikrede institutioner i regi af KL's Koordinationsforum – herunder også i forhold til spørgsmålet om kapacitet og kapacitetsudnyttelse. I Midtjylland indgår de sikrede institutioner Koglen og Grenen, som drives af Region Midtjylland, i den tværregionale koordination.

Centrale udmeldinger fra Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har kompetence til at udmelde målgrupper og særlige indsatser, hvor det vurderes, at der er behov for øget koordination eller planlægning på tværs af kommuner og regioner for at sikre og videreudvikle den mest specialiserede indsats.

Formålet er at sikre, at de nødvendige højt specialiserede indsatser og tilbud tilpasset målgruppens behov er til stede på nationalt plan og er tilgængelige for kommunerne.

Der blev ikke udsendt nye centrale udmeldinger i forbindelse med Rammeaftale 2025-2026.

Socialstyrelsen udsendte i 2024 fornyede behandlinger af de centrale udmeldinger vedrørende:

- Borgere med udviklingshæmning og dom med behov for anbringelse i sikret afdeling
- Udsatte gravide med et skadeligt rusmiddelbrug

Svaret på de centrale udmeldinger er koordineret af rammeaftalesekretariatene på vegne af kommunerne.

På baggrund af kommunernes svar har Social – og Boligstyrelsen ultimo 2025 truffet beslutning i forhold til den førstnævnte centrale udmelding. Styrelsen har fulgt kommunernes anbefalinger, hvorfor der ikke skal laves en ny sikret afdeling i Vestdanmark.

Social – og Boligstyrelsen har endnu ikke truffet endelig beslutning i forhold ”Udsatte gravide med et skadeligt misbrug”.

Side 13:

Hovedoverskrift: Bilag til Rammeaftale 2027-28

Rammeaftalens bilag

1. Styringsaftale 2027-28
2. Lands- og landsdækkende tilbud og sikre afdelinger
3. Udviklingsplan, Landsbyen Sølund
4. Organisering af det fælleskommunale samarbejde i Midtjylland
5. Tilbudsviften

Rammeaftalen med bilag kan findes på hjemmesiden:

<https://sekretariatmidtjylland.viborg.dk/social/rammeaftaler/>

Kontakt

Fælleskommunalt Social- og Sundhedssekretariat i Midtjylland

Prinsens Alle 5

8800 Viborg

Hjemmeside: <https://sekretariatmidtjylland.viborg.dk>

Mail: sekretariat.midt@viborg.dk

Tlf: 41 71 99 98